

Faktiliht

- **Vajadus koolivõrgu korrastamisega tegutseda tuleneb meie rahvastiku muutustest.** Kui 2008/2009. aastal omandas üldkeskharidust ligi 31 000 õpilast, siis 2021/2022. aastal veidi enam kui 24 000 ehk pea neljandiku võrra vähem.
- **Kohaliku omavalitsuse põhiülesanne ei ole keskhariduse korraldus.** Omavalitsuse põhiülesanne on alus-, põhihariduse ja huvihariduse korraldus. Juba aastast 2010 muutis riigikogu seadusandlust andis riigile suurema vastutuse keskhariduse korraldamisel ja luua igas maakonnas vähemalt üks riigigümnaasium. Kutsekeskhariduse vastutus on aastakümneid juba riigil. Haridusvaldkonna arengukava näeb ette selgema vastutuse keskhariduse tasemel, kokkuleppel omavalitsustega enam vastutust riigile.
- **Omavalitsuste kulud suurenevad, õpilaste arv maapiirkondades kahaneb.** Omavalitsused seisavad silmitsi keskmisel 30% suuremate vältimatute kuludega õpilase kohta, võrreldes linnadega. Juhul, kui omavalitsused koolivõrgu tulevase väiksema nõudlusega ei kohanda, on kulude kasv suurim kõige väiksemates omavalitsustes, kus on ka suured vanade ja liiga suurte avalike hoonete ülalpidamise kulud. Riigieelarvelisele õpetaja palgatoetusele lisaks panustavad alla 100 õppuriga gümnaasiumeid pidavad KOVid igal aastal põhikooli õpetaja palgaraha ja teiste avalike teenuste arvelt ca 1,4 mln täiendavalt gümnaasiumiastme õpetajate palkadeks jäädes ikkagi alla õpetaja keskmisele palgale.
- **Juba täna jätkab vaid neljandik noortest gümnaasiumiastet oma kodukoolis.** Suur osa siirdub õppima sama omavalitsuse või maakonna teise kooli ning osa ka teise maakonda. Selgelt tuleb esile õpiränne alla 100 gümnaasistiga koolide omavalitsustes, kus enamikel juhtudel pooled või isegi suurem osa õpilastest on valinud üldkeskhariduse omandamiseks teises kohalikus omavalitsuses asuva kooli.
- **Nüüdisaegne õpikäsitus ja motiveeriv keskkond on tõenäolisemalt paremini toetatud suurtes koolides.** 2021.a riikliku rahuloluküsitluse andmed näitavad, kooliga rahulolevaid 11. klassi õpilasi on keskmisest enam suurtes koolides. Üle 300 õpilasega munitsipaalkoolides on rohkem kui pooltel vastanutel koondhinnang kooliga rahulolule 5-pallisel skaalal vähemalt 4. Alla 100 õpilasega munitsipaalkoolide grupis tervikuna on rahul või väga rahul kooliga veidi alla kolmandiku vastanutest.
- **Mitmete näitajate poolest on riigigümnaasiumite hariduse kvaliteedinäitajad Eesti keskmisest paremad.** Näiteks on riigigümnaasiumites keskmiselt gümnaasiumiastme lõpetajate osakaal (nominaalaeag + 1 õppeaasta) 85,7% (Eestis 82,6), Eestis edasiõppijate osakaal gümnaasiumi lõpetanute üldarvust 66,4% (Eestis 58,6), kõrghariduse omandanute osakaal kuus aastat pärast gümnaasiumi lõpetamist 52,3 (Eestis 46,1) ning õpetajate vastavus riigikeele oskuse taseme nõuetele 96,2% (Eestis 93,3). (2020. aasta andmed)
- **Alla 100 õpilasega gümnaasiumiastme koolid pakuvad keskmiselt vähem valikkursuseid.** Kui alla 100 gümnaasiumiõpilasega koolides õpetatakse keskmiselt 9 erinevat valikkursust, siis 300 või enama õppuriga koolides laieneb valik keskmiselt 18 valikkursusele.
- **Õpetajate arv peab olema vastavuses õpilaste arvuga.** Seni on õpetajate arv võrreldes õpilaste arvu langusega muutunud oluliselt vähem (nt 2005. ja 2020. aasta võrdluses langes õpilaste arv ca 18 700 ja õpetajate arv 530 võrra). Samuti on erinevus linna- ja maakoolide klasside suuruste ja õpilaste-õpetajate suhtarvu vahel Eestis OECD riikide võrdluses üks suurimaid – maakoolides on keskmiselt iga õpetaja kohta 4 õpilast vähem ja igas klassis 10 õpilast vähem kui linnakoolides.
- **Mida rohkem õppureid kooli gümnaasiumiastmes õpib, seda suurem on kõrgeima kvalifikatsiooniga gümnaasiumiastme õpetajate osakaal.** Magistrikraadi ja doktorikraadi vahelise kvalifikatsiooniga G astme õpetajate osakaal on väikseim <100 G astme õpilasega gümnaasiumiastme õpetajate hulgas (72%), võrdluseks 300+ G astme õpilasega koolide gümnaasiumiõpetajate hulgas on see näitaja 81%.
- **Suurema õpilaste arvuga koolis on suurema rohkematele õpetajatele tagatud täiskoormusega töö.** Enam kui pooled alla 100 gümnaasiumiastme õppuriga koolide gümnaasiumiastme õpetajad töötavad gümnaasiumiastmes koormusega kuni 0,24 ning 86% õpetajatest töötab 0,49 ametikohaga. Suurte gümnaasiumide gümnaasiumiastme õpetajatest töötab aga gümnaasiumiastmes koormusega kuni 0,24 vastavalt 33% ja 26% õpetajatest.